

Austatud lugeja!

15. juunil 1920 võttis Asutav Kogu vastu Eesti Vabariigi esimese põhiseaduse. Kuigi ka eelkonstitutsioonilistes aktides oli võetud suund demokraatliku, põhi- ja vähemusrahvuste õigusi kaitsva ning õiglusel põhineva riigikorra poole, pidi põhiseaduses kirjapandu kestma igast ajutisest valitsemiskorrast või esmasest deklaratsioonist kauem.

Juridica käesolev number ei sisalda küll esimese põhiseaduse sajandale aastapäevale pühendatud õigusajaloolisi artikleid, kuid näitab sama põhiseadusliku traditsiooni jätkumist ka tänapäeval, ehkki juba oma riigi kolmanda põhiseaduse all. Isegi kui õigusriigi põhimõte on põhiseaduses sätestatud, tuleb seda pidevalt edasi arendada ja jätkuvalt kaitsta. Nii on Uno Lõhmuse artikkel „Jälitamine ja põhiõigused“ otseselt seotud õigusriiklike ja põhiseaduses sätestatud piiridega jälitustegevusele; erinevate halduskaristuste teemad jällegi jätkavad haldusõiguslikku ja -menetluslikku traditsiooni, mis oma modernses vormis jõudis Eesti territooriumile alles omariikluse ajal.

2020. aasta on nimetatud põhiseaduse aastaks. Justiitsministeerium püüab tavapärasest põhjalikumalt ja mitmekülgsemalt tutvustada inimeste põhiõigusi ja meie riigikorralduse põhiseaduslikku alust. Iga nädal avaldatakse lühivideo, kus enam või vähem tuntud isikud seletavad lahti üht põhiseaduse paragrahvi; huvilised võivad uudistada erinevaid teemakohaseid näitusi jm (vt <https://www.pohiseadus100.ee/>). Osa plaanitud üritusi on tulnud COVID-19 põhjustatud eriolukorra tõttu ära jätta, osa tegevusi on leidnud koha virtuaalruumis.

On ka otseselt 1920. aasta põhiseadusele pühendatud sündmusi. Teaduste Akadeemia Riigiõiguse Sihtkapital korraldas 15. juunil veebiseminari „Eesti Vabariigi esimene põhiseadus 100“, kus Hannes Vallikivi, Hent Kalmo, Marju Luts-Sootak ja Marelle Leppik avasid esimese põhiseaduse konteksti, eripärasid ja rakendamise põhijooni. Seminari juhtisid Tarmo Soomere ja Lauri Mälksoo. Seminar on järelvaadatav aadressil: <http://www.akadeemia.ee/et/tegevus/uudised/teated/20190513113731/>. Riigiõiguse sihtkapital teeb digitaalselt kättesaadavaks 1920. aasta põhiseaduse koostamise ja rakendamisega seotud materjalid. Nendeni peaks samuti juhatama Justiitsministeeriumi põhiseadusele pühendatud eriportaali.

Ka 36. Eesti õigusteadlaste päevadel 8.–9. oktoobrini 2020 käsitletakse põhiseadust nii ava- kui ka lõpuplenaaristungil ja nii mõneski erisektsioonis. Eesti ajalooliste põhiseaduste kujunemise ja mõjuga tegeletakse õigusajaloo sektsioonis, riigiõiguse sektsioonis põhiseaduslikkuse järelevalvega tänapäeval.

1920. aasta põhiseaduse täieliku jõustumise aastapäevaks, 21. detsembriks on plaanitud kehtiva põhiseaduse kommentaari uue väljaande tutvustus. Samal päeval toimub Õpetatud Eesti Seltsi, Tartu Ülikooli õigusteaduskonna ja Eesti Akadeemilise Õigusteaduse Seltsi korraldatav konverents „Põhiseaduse näod“.

Loodame, et igaüks leiab Eesti esimese põhiseaduse sajandal aastapäeval põnevat lugemist, kuulamist ja erinevaid osalemisvõimalusi, mis aitavad paremini aru saada nii meie ajaloolisest põhiseadustraditsioonist kui ka kehtivast põhiseadusest.

Marju Luts-Sootak

Hesi Siimets-Gross